

Asia: VN/20323/2020

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista sote-uudistuksesta johtuen (Sote100)

Valitkaa jompikumpi alla olevista vaihtoehdoista

Lausunnonantajalla on lausuttavaa esitysluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Virtain kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta koskien sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntökokonaisuutta.

Koko vaalikauden yksi tärkeimmistä aiheista on sosiaali- ja terveystalouden uudistus. Lausuntopyynnön kohteena olevalla hallituksen esitysluonnoksella ehdotetaan säädettäväksi hyvinvointialueiden perustamisen ja toiminnan kannalta keskeiset lait. Valtioneuvosto ja eri ministeriöt ovat tehneet ansiokasta työtä kootessaan yhteen uudistuksen vaatimaa laajaa lakikokonaisuutta. Virtain kaupunki katsoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen eteneminen on tärkeä toimenpide, jossa tulee kuitenkin tarkasti harkiten arvioida moninaiset tavoitteet ja eri toimijoiden tarpeet sekä yksityiskohtaiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Esitämme joitain huomioita lakiluonnokseen.

Olennaista on varmistaa tässä julkisen talouden tilanteessa, ettei kansallisesti sote-kustannusten kehitys heikkene, vaan jatkossa löydetään kustannustehokkaita keinoja vastata kasvavaan palvelutarpeeseen. Tässä voidaan hyödyntää olemassa olevia hyviä käytänteitä erilaisista jo hyvin toimivista sote-ratkaisuista ja -palvelumalleista. Näitä hyviä käytäntöjä ei tule vaarantaa.

Maakunnalla on oltava mahdollisuus päättää omasta palvelutuotannostaan. Kaiken kokoisten kuntien ja kaupunkien palveluntuotantoon on kehittynyt toimivia järjestelmiä, joissa on erilaisia

toimijoita. Maassamme on kuitenkin alueellisesti ja myös kansallisesti merkittävässä roolissa olevia julkisomisteisia yhtiöitä. Näiden erityisrooli tulee huomioida. Tällaisia ovat esimerkiksi Tampereen Sydänsairaala, Tekonivelsairaala COXA sekä Virrat–Ruovesi -yhteistoiminta-alueella toimiva, Virtain kaupungin 100 % omistama Keiturin Sote Oy. Sen ulkoistus perustuu sopimukseen, joiden olemassa oloa ei ole tarkoituksenmukaista vaarantaa. Tämän vakiintuneen palveluntuottajan toimintamahdollisuudet on turvattava. Tämä vaatii kuitenkin, että sataprosenttisesti Virtain kaupungin omistama Keiturin Sote Oy tunnustetaan julkisena palveluntuottajana eikä yksityisenä.

Lisäksi, mikäli muut kuin Keiturin Soten tuottamat ulkoistetut palvelusopimukset mitätöitäisiin, mitätöinnin vuoksi joutuisimme luopumaan noin puolesta vanhusten tehostetun palvelutuotannon paikoista. Tämä aiheuttaisi merkittävän investointipaineen jo vuonna 2022, koska kyseiset kiinteistöt ovat yhdistysten tai yksityisten yhtiöiden omistuksessa. Lakiesityksen läpileikkaava vaatimus riittävästä julkisesta tuotannosta tarkoittaa, että ympäri Suomea joudutaan luopumaan toimivista kumppanuuksista, eikä vastaavia saa jatkossa solmia. Tämä vaatimus sopii harvinaisen huonosti tulevaisuuden Suomeen, jossa väestö ikääntyy ja hoidettavien ja hoivattavien määrä lisääntyy. Meidän tulisi päinvastoin kaikin keinoin kannustaa hyvinvointialueita käyttämään kaikkia saatavilla olevia resursseja ja osaamista palveluiden varmistamiseksi.

Meidän pitää pystyä hyödyntämään parhaat käytännöt, innovaatiot ja digitalisaation tuomat mahdollisuudet saadaksemme aikaan hyvää hoitoa ja hoivaa kustannustehokkaasti. Ilman kustannusten kasvun hillintää meillä ei ole tulevaisuudessa varaa hoitaa kaikkia.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävistä säättäminen vaikuttaisi aiheuttavan kunnallisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen puolelle pirstaleisen tehtäväkokonaisuuden, jossa työnjako ja toimivaltarajat ovat epäselvät ja osin päällekkäiset. Toimijoiden tulisi voida lainsäädännön perusteella hahmottaa oman toimivaltansa rajat ja yhteistyövelvoitteet ja nyt näin ei monilta osin ole tapahtumassa, mikä voi johtaa merkittäviin ongelmiin lainsäädännön toimeenpanossa, resurssien kohdentamisessa ja tavoiteltujen vaikutusten saavuttamisessa.

Esimerkiksi esitysluonnoksesta näyttäisi puuttuvan esimerkiksi laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, joka liittyy myös läheisesti sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muutokset muun maassa aktivointisuunnittelua ja monialaista työllistymissuunnitelmaa koskien eivät huomioi kunnille jääviä työllisyyden hoidon tehtäviä ja niiden nykyistä järjestämistapaa. Lisäksi tulisi huomioida ja tunnistaa kunnallisen työpajatoiminnan olemassa olo ja merkitys. Nykyinen esitys luo riskin työpajojen jatkumiselle. Työllisyyden osalta lakiin esitetyt pelkät tekniset korjaukset eivät ole riittäviä, vaan lainsäädännöt tulisi uudistaa sisällöllisesti kokonaisuudessaan uuden palvelurakenteen kanssa yhteensopivaksi.

Samoin lastensuojelun osalta jää epäselväksi, onko esimerkiksi toiseen kuntaan sijoitetun lapsen varhaiskasvatuksen osalta järjestäminen ja järjestetyistä palveluista aiheutuneiden kustannusten periminen edelleen mahdollista. Vastaavalla tavalla myös ehkäisevän päihdetyön osalta vastuunjako tarvitsee tarkennusta siitä, miten se kunnan ja hyvinvointialueen välillä jakautuu.

Kaikkiaan lakiluonnoksen käsitteistö on osin epäyhtenäinen ja epäselvä. Esimerkiksi hyvinvointialue-termin käyttö eri konteksteissa aiheuttaa hämmennystä, kuten myös asukkaiden, kotikuntien ja toimialueiden määrittely. Pahimmillaan tämä johtaa ristiriitaisiin tulkintoihin. Lainsäädännössä käytettävät käsitteet tulisi yhtenäistää loogiseksi kokonaisuudeksi.

Olennaista on myös, että lainsäädännön edetessä ja uudistuksen valmistelun jatkuessa varmistetaan, että esitys on toimeenpantavissa käytännössä, niiden vaikutukset on arvioitu ja vaikutukset vastaavat todellisia ennakoitavissa olevia vaikutuksia. Vaikutusten arviointi on tärkeintä, kun olemme tekemässä yhtä Suomen historian suurinta uudistusta. Nähdäksemme sitä ei ole tehty riittäväällä laajuudella kaikkiin kansalaisiin vaikuttavan kuntasektorin osalta.

Kankaanpää Minna
Virtain kaupunki